

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tat-8 ta' Frar, 2011

Citazzjoni Numru. 699/2009

Joseph Caruana & Co. Limited

versus

***Dolphin Industrial Services Limited u Louis Farrugia u
Daniel Farrugia eżercenti l-kummerċ taħt l-isem
Dolphin Forge***

1. Din hija kawża dwar proprjetà ta' ħwejjeġ mibjugħa b'irkant.
2. Is-soċjetà attriċi fissret illi f'irkant miżmum minn *Henry Butcher Technology Realisation Limited* f'fabbrica ta' *Malta Industrial Parks Limited* fis-sena 2000, l-istess attriċi kienet għamlet l-oġġla offerta u xtrat tliet *overhead travelling cranes* bl-aċċessorji tagħhom, fosthom it-travi, bil-prezz ta' sbatax-il elf, mitejn u ħamsin lira u tlieta u disgħin ċenteżmu (Lm17,250.93), daqs erbgħin elf, mija u tlieta u tmenin euro u sitta u tmenin ċenteżmu (€40,183.86). Dan il-prezz tħallas f'April tal-2000.

3. Il-*cranes*, u ħwejjeġ oħra mibjugħa fl-istess irkant, ma setgħux jittieħdu mill-fabbrika qabel l-2008. Direttur tal-attriċi kien imur regolarment biex jara meta setgħu jittieħdu l-*cranes*, u fil-bidu tal-2008 kien mgħarraf li setgħu jittieħdu. Meta mar fil-fabbrika, iżda, sar jaf illi l-*cranes* u l-aċċessorji tagħhom kienu ttieħdu minn terzi, li wara sar jaf li kienu l-konvenuti jew xi wieħed minnhom. Il-konvenuti kienu mitluba jroddu t-tliet *cranes* lill-attriċi iżda wiegħbu illi l-*cranes* kienu fost il-ħwejjeġ imsemmija fl-*invoice* maħruġa minn *Henry Butcher Technology Realisation Limited* lil *Dolphin Forge*, u għalekk il-konvenuti kellhom jedd jeħduhom.

4. L-attriċi iżda tgħid illi l-konvenuti jafu li l-*cranes* li għandhom f'idejhom huma ta' ħaddieħor, billi huma ma kinux għamlu l-ogħla offerta – jekk għamlu offerta – għalihom, u li għalhekk il-bejgħ kien sar lil ħaddieħor u li l-fattura maħruġa minn *Henry Butcher Technology Realisation Limited* kienet inħarġet bi żball. Għalhekk, tgħid l-attriċi, il-konvenuti huma pussessuri *in mala fide* kif igħid l-art. 531(2) tal-Kodiċi Ċivili.

5. L-attriċi għalhekk fetħet din il-kawża u qiegħda titlob illi l-qorti:

i. tgħid (a) illi t-tliet *cranes* huma proprjetà tal-attriċi għax kisbithom bl-ogħla offerta f'irkant bil-prezz ta' sbatax-il elf, mitejn u ħamsin lira u tlieta u disgħin ċenteżmu (Lm17,250.93), jew erbgħin elf, mija u tlieta u tmenin euro u sitta u tmenin ċenteżmu (€40,183.86); u (b) illi l-konvenuti, jew min minnhom għandu l-*cranes* f'idej, huma pussessuri *in mala fide* għax jafu, jew minħabba ċ-ċirkostanzi jmisshom jafu, li dawn huma ta' ħaddieħor;

ii. tikkundanna lill-konvenuti, jew lil min minnhom għandu l-*cranes* f'idej, sabiex fi żmien qasir u perentorju jikkonsenjawhom lill-attriċi bl-aċċessorji tagħhom; u

iii. jekk il-konvenuti jonqsu li jagħmlu l-konsenja, tikkundannahom iħallsu lill-attriċi s-somma ta' sbatax-il elf, mitejn u ħamsin lira u tlieta u disgħin ċenteżmu (Lm17,250.93), daqs erbgħin elf, mija u tlieta u tmenin euro u sitta u tmenin ċenteżmu (€40,183.86), li hija l-prezz imħallas għax-xiri tal-*cranes*, flimkien mal-imgħax kummerċjali mill-20 ta' April 2000.

6. Qiegħda titlob ukoll l-ispejjeż.

7. Il-konvenuti ressqo dawn l-eċċezzjonijiet:

i. il-*cranes* illi l-attriċi tgħid illi huma tagħha fil-fatt inxtraw, tħallsu u nkisbu minn *Dolphin Forge* – illum *Dolphin Industrial Services Limited*; u

ii. bla ħsara għall-ewwel eċċezzjoni, ladarba l-attriċi qiegħda tistqarr illi *Henry Butcher Technology Realisation Limited* ħarġet fatturi lil *Dolphin Forge* u aċċettat ħlas mingħandha, ċertament il-konvenuti kienu *in bona fide* meta ħadu l-ħwejjeġ mixtrija wara li ħallsu l-prezz skond l-offerta tagħhom; għalhekk ma hux minnu illi l-konvenuti humma pussessuri *in mala fide*, u għandhom titolu li jiswa fil-liġi.

8. Il-fatti li wasslu għal din il-kawża seħħew hekk: *Henry Butcher Technology Realisation Limited* kienet kisbet il-beni kollha f'salt ta' *Malta Win Cargo Containers Limited* u mbagħad qasmet dawk il-beni f'diversi partiti biex tbigħhom b'irkant. Fost il-ħwejjeġ li kellhom jinbigħu, u li kienu f'fabbrica f'Hal Far, kien hemm tliet *overhead travelling cranes*, bl-aċċessorji magħhom, immarkati b'ħala partiti 351, 352 u 353. L-attriċi għamlet offerta, għal dawn it-tliet *cranes* biss, ta' ħmistax-il elf lira u wieħed u tmenin ċenteżmu (Lm15,000.81) u elfejn, mitejn u ħamsin lira u tnax-il ċenteżmu (Lm2,250.12) taxxa fuq il-valur miżjud, b'kollox sbatax-il elf, mitejn u ħamsin lira u tlieta u disgħin ċenteżmu (Lm17,250.93), daqs erbgħin elf, mija u tlieta u tmenin euro u sitta u tmenin ċenteżmu (€40,183.86). Billi din kienet l-ogħla offerta ġiet aċċettata u l-*cranes* inbigħu lill-attriċi. Din għamlet ħlas akkont fit-22 ta' Marzu 2000 u ngħatatilha riċevuta¹, inħarġitilha l-fattura bin-numru 31 fit-30 ta' Marzu 2000², u ħallset il-bqija tal-prezz wara li nħarġet il-fattura.

9. Il-proċedura tidher li kienet illi, hekk kif tiġi aċċettata l-offerta, isir ħlas ta' depożitu u tinħareġ riċevuta li fuqha jitniżžu n-numri tal-partiti mixtrija. Imbagħad, mit-tagħrif li jingħatalu dwar kull bejgħ, l-*accountant* ta' *Henry Butcher Technology Realisation Limited* ftit jiem wara joħroġ fattura fiskali u x-xerrej iħallas il-bqija tal-prezz. Hekk ġara fil-każ tal-attriċi.

10. Il-konvenuti wkoll għamlu offerti u xtraw diversi partiti, mhux tliet *items* biss, b'ħal ma għamlet l-attriċi, iżda

¹ Fol. 45.

² Fol. 44.

ħafna iżjed. Fost l-offerti li għamlu l-konvenuti kien hemm dik tat-13 ta' Marzu 2000 ta' erbgħa u għoxrin elf, erba' mija u tliet liri u ħames centeżmi (Lm24,403.05) għal diversi partiti, fosthom dawk minn *lot number* 317 sa *lot number* 423, li għalihom saret offerta ta' erba' mija u għoxrin lira (Lm420). Għalkemm dan jagħtik x'taħseb illi l-offerta kienet għal kull partita minn dik bin-numru 317 sa dik bin-numru 423, li jinkludu l-*cranes*, bin-numri 351, 352 u 353, fl-istess ħin saru offerti oħrajn għal partiti oħra li n-numru tagħhom huwa bejn it-317 u l-423, bħal ma huma l-partiti bin-numri 324 sa 326, 327, 356, 359, 362, u parti minn 398 sa 429. Dan għandu jagħtik x'taħseb illi fil-fatt l-offerta għall-partiti 317-423 ma tinkludix kull partita bejn dawk iż-żewġ numri.

11. Din l-offerta tal-konvenuti tat-13 ta' Marzu 2000 intlaqgħet; dakinhar sar ħlas tad-depożitu u nħarget riċevuta³. Meta mbagħad l-*accountant* gie biex joħroġ il-fattura fiskali, interpreta r-riċevuta tat-13 ta' Marzu 2000 bħallikieku tisser illi nxtraw wkoll it-tliet *cranes* li dwarhom saret il-kawża tallum, u fit-22 ta' Marzu 2000 ħareġ il-fattura numru 5⁴ għal tmint elef, sitt mija u sitta u sittin lira u erbgħin centeżmu (Lm8,666.40) għall-*cranes* li dwarhom saret il-kawża, għal tliet *cranes* oħra, u għal ħafna ħwejjeġ oħra li jidhru fuq il-fattura.

12. Għal xi żmien il-*cranes* ma setgħux jittieħdu minn fejn kienu għax ma kienx hemm aċċess biżżejjed. Eventwalment ittieħdu mill-konvenuti qabel ma laħqet ħadithom l-attriċi. Il-kwistjoni issa hija din: *prima facie* jidher illi l-*cranes* inbigħu lil żewġ persuni differenti: lill-konvenuti fit-13 ta' Marzu 2000 u lill-attriċi fit-22 ta' Marzu 2000. Il-konvenuti llum għandhom il-pussess materjali tal-*cranes* u l-attriċi qiegħda tfittex li tirrevindikahom. Min mill-partijiet għandu jedd għalihom?

13. Il-prijorità fit-titolu ta' ħaġa mobbli tiġi mhux mill-prijorità fid-data tal-akkwist tal-ħaġa iżda mill-pussess *in bona fide*, kif iġid l-art. 558 tal-Kodiċi Ċivili:

558. (1) Għal dawk li huma ħwejjeġ mobbli minnhom infishom, jew titoli għall-purtatur, il-pussess għandu, favur it-terzi ta' bona fidi, l-effett stess tat-titolu

³ *Fol.* 164,
⁴ *Fol.* 43bis.

14. Għalhekk, għalkemm kemm l-attriċi u kemm il-konvenuti jidhru li xtraw il-*cranes* mingħand l-istess xerrej, it-titolu tal-konvenuti għandu jirbaħ, mhux għax xtraw qabel iżda għax għandhom pussess, sakemm lill-attriċi ma jseħħilhiex turi illi l-konvenuti kienu *in mala fide* kif iġihidu l-artt. 531 u 532 tal-Kodiċi Ċivili:

531. (1) Persuna li, għal raġunijiet li għandhom mis-sewwa, taħseb li l-ħaġa li tippossjedi hija tagħha, hija pussessor ta' bona fidi.

(2) Min jaf, jew minħabba ċ-ċirkostanzi għandu jaħseb, li l-ħaġa li jippossjedi hija ta' ħaddieħor, huwa pussessor ta' mala fidi.

532. Għandu dejjem jingħadd li wieħed huwa bona fidi, u min jeċċepixxi l-mala fidi għandu jippruvaha.

15. Kif seħħew l-affarijiet juri bil-mod l-aktar ċar, fil-fehma tal-qorti, illi l-konvenuti qegħdin ifittxu illi japprofittaw ruħhom minn żball ovjju tal-*accountant* li ħareġ il-fattura, u li interpreta ħażin ir-riċevuta tat-13 ta' Marzu 2000.

16. Id-dokument deċiżiv, fil-fehma tal-qorti, huwa r-riċevuta li tinħareġ hekk kif isir il-ħlas tad-depożitu minnufih wara li tiġi aċċettata l-offerta, u mhux il-fattura fiskali li tinħareġ żmien wara u li hija mibnija fuq interpretazzjoni tar-riċevuta. Kull ma hemm fir-riċevuta tal-konvenuti tat-13 ta' Marzu 2000 li tista' turi li huma kisbu wkoll il-*cranes* li dwarhom saret il-kawża hija l-*item* 317-423 muriija fuq ir-riċevuta. Għa' rajna⁵ illi, għalkemm dan jista' jagħtik x'taħseb illi din l-*item* tinkludi kollox bejn in-numru 317 u n-numru 423, fil-fatt l-istess riċevuta turi li ma huwiex hekk.

17. Iżda l-iżjed sinjal ovjju huwa l-prezz: il-prezz ta' erba' mija u għoxrin lira (Lm420) manifestament ma huwiex prezz realistiku għall-partiti kollha minn 317 sa 423 meta għall-*cranes* weħedhom l-attriċi ħallset sbatax-il elf, mitejn u ħamsin lira u tlieta u disgħin ċenteżmu (Lm17,250.93), u meta xhud indipendenti li huwa tas-sengħa u jaħdem f'dan il-qasam xehed li l-*cranes* jiswew aktar minn hekk⁶.

⁵ Para. 10, *supra*.

⁶ Ara x-xieħda ta' Alfred Ellul fis-seduta tat-12 ta' Marzu 2010, *fol.* 128.

18. Huwa ċar għal din il-qorti illi l-konvenuti ma kellhomx raġunijiet li għandhom mis-sewwa biex jaħsbu illi l-*cranes* huma tagħhom, u, anzi, kienu jafu, jew miċ-ċirkostanzi kien imisshom ikunu jafu, li ma humiex tagħhom. Lill-attriċi għalhekk seħħilha li turi l-*mala fides* tal-konvenuti, u t-titolu tal-konvenuti ma jegħlibx dak tal-attriċi.

19. Il-qorti għalhekk taqta' l-kawża billi tiċċad l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti u tilqa' t-talbiet tal-attriċi: tgħid illi t-tliet *overhead travelling cranes* imsemmija fir-rikors maħluf flimkien mal-aċċessorji tagħhom huma proprjeta tal-attriċi u illi l-konvenuti qegħdin iżommuhom *in mala fide*; tikkundanna lill-konvenuti minnufih iroddu l-*cranes* u l-aċċessorji lill-attriċi, b'dan illi jekk il-konvenuti jonqsu milli jagħmlu dan, u lill-attriċi ma jseħħilhiex li tiskeb l-esekuzzjoni tas-sentenza bil-mezzi li tagħti l-liġi fi żmien tliet xhur minn meta s-sentenza ssir finali, tikkundanna lill-konvenuti jħallsu lill-attriċi s-somma ta' erbgħin elf, mija u tlieta u tmenin euro u sitta u tmenin ċenteżmu (€40,183.86), flimkien mal-imgħaxijiet kummerċjali minn dakinhar tal-preżentata tar-rikors maħluf, biex dawn il-flus jjeħdu post il-ħwejjeġ li għandhom jintraddu.

20. Tikkundanna lill-konvenuti jħallsu wkoll l-ispejjeż kollha tal-kawża.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----